

Els recursos

Pablo Llarena Conde

PID_00222489

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció.....	5
1. El dret al recurs.....	7
2. Els terminis processals.....	8
2.1. Càlcul del termini durant la fase d'instrucció	8
2.2. El càlcul del termini en supòsits de rectificació o aclariment de la resolució que s'impugna o de canvi de lletrat	9
2.3. El càlcul del termini en supòsits de presa de coneixement de la decisió de manera independent a la notificació	9
2.4. Càlcul del termini en supòsits de doble notificació	10
2.5. Càlcul del termini en supòsits d'omissió de la indicació dels recursos procedents contra la resolució o en els supòsits d'error en aquesta indicació	10
2.6. Inobservança del termini	11
3. Recursos ordinaris.....	12
3.1. Recursos no devolutius	12
3.1.1. Recurs de reforma	12
3.1.2. Recurs de súplica	12
3.2. Recursos devolutius	13
3.2.1. Recurs d'apel·lació	13
3.2.2. El recurs de queixa	16
4. Recursos extraordinaris.....	18
4.1. El recurs de cassació	18
4.2. El recurs de revisió	20
Exercicis d'autoavaluació.....	21
Solucionari.....	23

Introducció

Un estructurat anàlisi dels recursos obliga a recordar-ne alguna de les classificacions essencials:

1) **Recursos ordinaris i extraordinaris.** Els recursos ordinaris són els que es poden interposar per qualsevol causa o motiu (reforma, suplica, apel·lació o queixa) i els extraordinaris els que només es poden interposar pels motius assenyalats expressament per la llei (cassació o revisió).

2) Pels efectes que tenen, els recursos es divideixen en:

a) **Devolutius o no devolutius.** Els no devolutius són els que ha de resoldre el mateix grau de la jerarquia judicial que va dictar la resolució impugnada (reforma i súplica) i els devolutius els que resol un grau superior al jutge o tribunal que va dictar la resolució contra la qual es recorre (apel·lació i queixa). Fins i tot n'hi ha que només pot resoldre el grau suprem de la jerarquia judicial, com és ara el recurs de cassació i el de revisió.

b) **Suspensius i no suspensius.** Els suspensius són aquells en què la interposició comporta paralitzar l'execució de la decisió que s'impugna.

3) Quan parlem d'un **recurs en un sol efecte** fem referència al fet que només produeix l'efecte devolutiu (resolució de l'òrgan judicial superior al que va dictar la resolució contra la qual s'ha recorregut). L'admissió del **recurs en doble efecte** comporta a més la no execució de la decisió impugnada mentre se substancia el recurs. En tot cas, l'admissió dels recursos en un efecte o en doble efecte no queda a la discrecionalitat judicial, sinó que respon a la definició legal que els recursos –tret que la llei indiqui expressament una altra cosa– no tenen efecte suspensiu.

4) Per la naturalesa de la resolució que s'impugna, es distingeixen els **recursos contra resolucions interlocutòries** (providències i interlocutòries) i **contra sentències**.

1. El dret al recurs

La nostra regulació legal sotmet els recursos a una triple limitació:

- 1) Només són susceptibles de revisió impugnativa les decisions jurisdiccionals contra les quals el legislador hagi previst que s'hi pot recórrer.
- 2) Les resolucions només es poden atacar amb el sistema d'impugnació o recurs previst legalment i no pas cap altre.
- 3) La revisió judicial només pot ser dinamitzada per aquells a qui la llei faculta expressament per a això.

Així, doncs, la primera qüestió que se suscita és la mateixa validesa de la norma restrictiva de la doble instància, és a dir, si per legalitat ordinària es pot definir una limitació del dret fonamental a la tutela judicial efectiva concretat en l'anomenat *dret d'accés al recurs*.

La resposta no pot ser sinó positiva. El dret al recurs, com a part integrant del dret a la tutela judicial efectiva, no comprèn el dret a obtenir dues resolucions judicials per mitjà del sistema de doble instància, de manera que obligui a crear un sistema de recursos específic al legislador¹, sinó que és facultat d'aquest establir o no recursos contra determinades resolucions judicials², i també definir-ne i configurar-ne el règim jurídic³. En tot cas, una vegada el legislador ha definit aquest dret per a un determinat supòsit, el dret al recurs sí que forma part del dret a la tutela judicial efectiva respecte d'aquest cas concret.

⁽¹⁾STCE 61/1982.

⁽²⁾STCE 3/1983, de 25 de gener, i 30/1986, de 20 de febrer.

⁽³⁾STCE 58/1987, 50/1990 i 374/1993.

2. Els terminis processals

Els terminis que el legislador atorga per impugnar varien segons la naturalesa del recurs i els analitzarem més endavant, però amb independència de quin sigui aquest termini:

- a) El còmput comença l'endemà d'haver practicat la notificació.
- b) A l'efecte de la impugnació, només computen els dies hàbils (dilluns a divendres).
- c) Són terminis de caducitat, apreciables d'ofici i que només es poden interrompre per la presentació d'un recurs amb tots els pressupòsits d'admissibilitat.

2.1. Còmput del termini durant la fase d'instrucció

D'acord amb l'article 184.1 de la LOPJ, per a la instrucció de delictes són hàbils tots els dies i totes les hores. Des d'aquesta afirmació general ens podem trobar amb dues interpretacions amb efectes plenament diferents pel que fa al còmput de terminis. La primera entén que l'habilitació dels dies inhàbils ho és per a qualsevol acte processal que es produeixi dins de la fase d'investigació, de manera que la interposició de recursos (només en aquesta fase) s'ajusta a un còmput natural dels dies.

La interpretació és constitucionalment vàlida. Cal tenir en compte el que ha establert el Tribunal Constitucional.

STC 1/1989, de 16 de gener

"[...] quan aquest article declara hàbils tots els dies per a la instrucció de les causes criminals sense necessitat d'habilitació especial, és clar que es refereix a tots els actes processals que realitzin tant les parts com els òrgans jurisdiccionals dins del que la llei anomena *instrucció de les causes*, període en què es troba englobada indubtablement la instrucció del sumari i els recursos interposats dins d'aquesta contra les resolucions judicials."

No obstant això, hi ha alguns òrgans judicials que interpreten de manera diferent el precepte. Consideren que la interpretació de l'article 184 de la LOPJ és una qüestió de mera legalitat ordinària, de manera que la consideració de constitucionalitat de la interpretació indicada abans no impedeix l'existència d'altres lectures interpretatives igualment constitucionals⁴. Des d'aquesta consideració, defensen que, quan el text legal fa referència a la total habilitat de dies i hores per a la instrucció de les causes criminals, es refereix només a les actuacions d'investigació o indagació, perquè la peremptorietat que tenen ho

⁽⁴⁾STC 110/1985, 159/1990 o 32/1991.

imposa, sense que s'hagi d'estendre –excepte una habilitació especial– a la interposició de recursos o a la resta de decisions judicials relatives a l'ordenació del procés.

2.2. El còmput del termini en supòsits de rectificació o aclariment de la resolució que s'impugna o de canvi de lletrat

L'article 267 de la LOPJ estableix la possibilitat del jutge o tribunal d'esmenar els errors materials o aritmètics d'una resolució o aclarir-ne els extrems foscos. Per a aquests casos, l'article 267.9 de la LOPJ estableix que els terminis per als recursos que siguin procedents contra la resolució de què es tracti s'han d'interrompre des que se'n sol·liciti l'aclariment, rectificació, esmena o complement i, en tot cas, s'ha de començar a computar des de l'endemà mateix de la notificació de la interlocutòria o el decret que reconegué o negués l'omissió del pronunciament i acordés o denegué remeiar-la.

Al costat d'aquests supòsits, la pràctica ensenya que és habitual que qui discrepa d'una decisió judicial que li resulta adversa desconfii alhora del tècnic que va defensar els seus drets i canviï en conseqüència de lletrat. És una causa lògica d'interrupció del termini d'impugnació, tal com imposa el Tribunal Europeu de Drets Humans (*Ekbatani contra Suècia*, Sentència de 26 de maig de 1988), en el qual es preceptua que l'apel·lació en matèria penal és l'última instància en què es pot examinar enterament l'afer, i que té una importància crucial per a l'equitat del sistema penal que l'acusat sigui defensat adequadament tant en primera instància com en apel·lació, i no pot ser privat del dret a l'assistència d'un defensor de la seva confiança reconegut en l'article 6.3 de la Convenció Europea.

2.3. El còmput del termini en supòsits de presa de coneixement de la decisió de manera independent a la notificació

El Tribunal Constitucional ha estimat que no és arbitrari ni erroni computar com a *dies a quo* per a recórrer la data en què la part va tenir coneixement real i efectiu de la resolució, encara que no se n'hagués dut a terme una notificació formal o aquesta notificació hagués estat incorrecta. En aquest sentit cal tenir en compte el que assenyalava la STC 176/1997.

STC 176/1997

“No cal considerar manifestament arbitrària ni patentment errònia l'aplicació de la llei processal que ha fet l'òrgan judicial en inadmetre a tràmit el recurs de reposició intentat pel recurrent encara que, certament, l'òrgan judicial va poder efectuar una interpretació més favorable al dret; però es tracta d'una qüestió de legalitat processal, en la qual aquest Tribunal no pot entrar.”

En tot cas, la major part dels tribunals tenen en compte només la data de l'acte processal de notificació.

2.4. Càmput del termini en supòsits de doble notificació

En els supòsits de notificació d'una resolució determinada al lletrat i notificació posterior a l'interessat –o viceversa–, el Tribunal Constitucional⁵ ha establert que no és correcte prendre com a moment inicial del càmput el de la primera notificació, i que, consegüentment, no és extemporània la presentació del recurs quan no ha transcorregut el termini comptant inicialment des de la segona notificació practicada.

⁽⁵⁾STC 191/1994, 88/1997 i 184/1997.

2.5. Càmput del termini en supòsits d'omissió de la indicació dels recursos procedents contra la resolució o en els supòsits d'error en aquesta indicació

La notificació d'una resolució imposa la necessitat d'indicar quins recursos hi poden haver en contra i el termini i lloc per a interposar-los (art. 248.4 LOPJ).

Així, en primer terme es planteja quina ha de ser la conseqüència que s'eludeixi aquesta informació en el moment de la notificació, qüestió davant la qual cal concloure que:

- a) L'omissió ni vincula, ni és requisit del recurs ulterior, de manera que la part pot interposar els recursos definits pel legislador.
- b) Resulta improcedent qualsevol pretensió de nul·litat del procés basada en aquesta ommissió d'informació, i queda a favor de la part només l'acció per a sol·licitar l'esmena del defecte, i obtenir així una notificació en forma i –si escau– un correcte *dies a quo* per a la interposició del recurs.
- c) La part pot optar entre aquesta esmena o interposar el recurs de fons que consideri procedent.

En segon terme sorgeix la qüestió de la transcendència processal que s'ha de donar a la informació equivocada o errònia proporcionada per l'òrgan jurisdiccional en relació amb aquests extrems. En aquests supòsits les regles conduents són:

- a) L'advertiment dels recursos no vincula les parts, que, si adverteixen l'error, estan legitimades per a interposar el recurs previst legalment.
- b) La indicació equivocada tampoc no vincula el jutge ni les altres instàncies jurisdiccionals que estiguin cridades a conèixer del recurs. Per tant, el recurs improcedent presentat en acceptació del suggeriment erroni no ha de ser admès, sense perjudici que la inadmissió ha d'anar acompanyada de l'ordre d'esmena del defecte i de l'obertura d'un nou termini d'impugnació a partir de la notificació en forma.

c) Si l'error consisteix en el termini i l'error ha portat a confusió la part, la tutela judicial efectiva imposa l'admissió a tràmit del recurs i la substanciació del recurs.

d) En la ponderació d'aquests casos, s'ha de distingir entre els supòsits en què la part disposa d'assistència lletrada i els supòsits en què no en té⁶.

⁽⁶⁾STC 267/1994, 67/1994, 128/1998 i AATC 79/1995.

2.6. Inobservança del termini

Pel que fa a la inobservança del termini, el Tribunal Constitucional té establert en jurisprudència reiterada que, una vegada es preveu legalment, el recurs s'incorpora al dret a la tutela judicial efectiva, de manera que es pot afirmar la violació del procés degut quan s'hi impedeix l'accés per causes no raonables o arbitràries, o bé per una interpretació rigorista o literal, no d'acord amb les finalitats de la norma legal que autoritza el recurs⁷.

⁽⁷⁾STC 113/1988, entre moltes altres.

No obstant això, la fèrria exigència judicial d'observar els terminis establerts per la llei per a la interposició dels recursos resulta del tot raonable, i l'incompliment d'aquests terminis s'ha d'atribuir a la consideració de defecte inesmorable, ja que s'ha de tenir present, com afirma també el Tribunal Constitucional, que:

“La immodificació de la sentència integra també el contingut del dret a la tutela judicial efectiva, de manera que si fora de la via del recurs corresponent l'òrgan judicial modifica una sentència vulnerarà el dret fonamental del justiciable a la tutela judicial efectiva, ja que la protecció judicial mancarà d'efectivitat si es permet reobrir un procés ja resolt per sentència ferma.”

3. Recursos ordinaris

Els recursos contra les actuacions i sentències dictades per jutges i tribunals són quatre: reforma, súplica, apel·lació i queixa.

3.1. Recursos no devolutius

3.1.1. Recurs de reforma

Es pot interposar contra qualsevol providència o interlocutòria dictada per un jutge unipersonal en matèria penal (jutge d'instrucció, de violència contra la dona, jutge de menors o penals), si no està exceptuat de recurs (art. 217 i 787 LECrim). El termini d'interposició és de tres dies.

El recurs de reforma es presenta davant el mateix jutge que va dictar la resolució contra la qual es recorre. Per a tramitar-lo no hi ha tràmit d'admissió, sinó que directament se n'ha de donar trasllat a la resta de parts personades perquè al·leguin el que considerin convenient en el termini de dos dies (art. 222 LECrim). Passat aquest termini, el jutge resol en vista de les al·legacions que s'han rebut.

La llei no diu res sobre si té efecte suspensiu o no. La pràctica forense en condiciona els efectes a la previsió legal de l'apel·lació posterior. Si la decisió contra la qual es recorre en reforma és susceptible d'apel·lació suspensiva, es reconeix efecte suspensiu al recurs de reforma. En els altres casos (apel·lació no suspensiva o inadmissibilitat de l'apel·lació) no es reconeix cap efecte paralitzador.

En el procediment ordinari (sumari ordinari) i el judici de faltes (per aplicació subsidiària de les normes generals) és obligat interposar-lo per poder interposar recurs d'apel·lació (art. 222). En la resta de procediments es pot exercir l'apel·lació encara sense haver interposat abans el recurs de reforma (art. 766.2 LECrim).

3.1.2. Recurs de súplica

És un recurs semblant al de reforma, si bé pren aquesta denominació quan s'interposa contra resolucions procedents d'un tribunal col·legiat (Audiència Provincial, Tribunal Superior de Justícia, Audiència Nacional o Tribunal Suprem).

La tramitació és idèntica al recurs de reforma (art. 238 LOPJ).

3.2. Recursos devolutius

3.2.1. Recurs d'apel·lació

El **recurs d'apel·lació contra resolucions interlocutòries** només és possible contra les resolucions emeses en un procediment penal per un òrgan jurisdiccional unipersonal (jutges d'instrucció, penal, de violència contra la dona, menors, vigilància penitenciària, etc.).

Hi ha diferències pel que fa a quines resolucions es pot apel·lar. En el procediment abreujat s'estableix (art. 766 LECrim) que tota resolució és susceptible de recurs d'apel·lació, tret que sigui exclosa expressament per la llei (per exemple, interlocutòria d'obertura de judici oral). En canvi, les normes generals estableixen per a la resta de procediments que només es pot apel·lar a les resolucions per les quals la llei reconegui expressament aquest recurs (art. 217 de la llei LECrim).

El termini d'interposició és de cinc dies i la tramitació és diferent segons que es tracti d'un procediment ordinari o d'un procediment abreujat:

1) Procediment ordinari (art. 222 a 232 LECrim). S'interposa davant el jutge que va dictar la resolució contra la qual s'ha recorregut, després d'haver interposat el recurs de reforma o interposant-los tots dos en el mateix escrit. S'ha d'acompanyar de tantes còpies com parts hi hagi personades.

En el recurs d'apel·lació sí que hi ha tràmit d'admissió. Si el jutge considera que la resolució no és susceptible de recurs d'apel·lació, no l'admetrà. En cas contrari l'admet en un o en tots dos efectes (en tots dos efectes només quan la llei ho preveu expressament).

Si hi ha efecte suspensiu, s'han de remetre les actuacions originals a l'Audiència Provincial o Audiència Nacional per a resoldre-les. Si no és suspensiu, el jutge ha de continuar la instrucció o tramitació, de manera que la substanciació és diferent.

Quan no s'admet el recurs amb efecte suspensiu, el jutge ha de donar ordre de treure testimoniatges de la decisió impugnada primerament, dels escrits que fan referència al recurs de reforma, de la interlocutòria que s'apel·la i de tots els extrems de la causa que consideri el jutge. Després n'ha de donar trasllat a les parts perquè sol·licitin els testimoniatges que considerin necessari incloure. És important que el lletrat demani els testimoniatges de les fonts de prova en

les quals basa la pretensió, perquè d'altra manera no podran ser valorades pel tribunal d'apel·lació i no podrà acreditar l'error o encert de la resolució que s'apel·la.

Després de la remissió de les actuacions (o el rotlle d'apel·lació amb els testimoniatges) al tribunal, les parts han de comparèixer davant aquest tribunal en el termini de deu dies. Als qui compareguin se'ls ha de donar trasllat perquè presentin els documents de què volen valer-se. Fet això, s'assenyala un dia per a una vista oral en la qual les parts han de defensar oralment la seva posició processal.

Cal fixar-se en el fet que és una vista oral. Això comporta informar el tribunal dels fets o la qüestió que se suscita i en quin context processal s'ha produït. Una vegada il·lustrat el tribunal, s'ha d'informar de les raons jurídiques que basen la pretensió. No resulta admissible que, havent-hi una vista oral, es faci una lectura de l'escrit d'apel·lació o impugnació de l'apel·lació, cosa que el tribunal pot fer per si mateix, sense necessitat d'aquest tràmit processal.

2) Procediment abreujat. S'interposa davant el jutge que va dictar la resolució contra la qual s'ha recorregut, sense que calgui que s'hagi interposat abans el recurs de reforma. Es pot interposar, doncs, el recurs d'apel·lació directe.

S'ha de tenir ben present que en l'escrit d'interposició del recurs no solament s'han d'indicar els motius en què es basa, sinó que s'han de proposar els testimoniatges de les fonts de prova en què la part basa la pretensió revocatòria (o confirmatòria si s'oposa a un recurs). Si no es fa així, el tribunal que resolgui l'apel·lació no tindrà justificació dels arguments.

Després de la interposició del recurs se n'ha de donar trasllat a la resta de parts, perquè en el termini de cinc dies al·leguin el que considerin convenient o sol·licitin els testimoniatges que considerin que cal incorporar. Després s'ha de remetre els testimoniatges a l'Audiència per a la resolució del recurs.

La tramitació no exigeix, doncs, vista oral per a defensar el recurs davant el tribunal. Gairebé tots els recursos d'apel·lació es resolten, doncs, de manera escrita. Excepcionalment és obligatori fer una vista oral davant el tribunal quan es debati sobre la situació personal de l'inculpat i la seva assistència lletrada hagi demanat la celebració de la vista. Si la demana la part, però el recurs no afecta la situació personal de l'inculpat, la celebració depèn de la decisió discrecional del tribunal.

Sobre el **recurs d'apel·lació contra sentències**, cal tenir en compte que, a més de les sentències dictades pel tribunal del jurat, només es pot apel·lar contra les sentències dictades pels òrgans penals unipersonals.

Les sentències dictades per les Audiències:

- O bé són sentències dictades en revisió d'altres sentències (les de judicis per delictes lleus dictades pels Jutjats d'Instrucció o les del procediment abreuajat o judicis ràpids dictades pels Jutjats Penals).
En aquest cas són sentències fermes i només són susceptibles de recurs de cassació en els casos que es veurà.
- O són sentències dictades per l'Audiència Provincial en primera instància (procediments abreuajats amb una pena superior a 5 anys o sumaris ordinaris).
En aquests casos (art. 846 *ter* LECrim) són susceptibles de recurs d'apel·lació davant les Sales Civil i Penal dels Tribunals Superiors de Justícia del seu territori (o Sala d'Apel·lació de l'Audiència Nacional, si escau).

El termini per interposar els recursos d'apel·lació contra sentències és:

- Cinc dies, per a les dictades en judici de faltes (art. 976 LECrim).
- Cinc dies, per als judicis ràpids (art. 803 LECrim).
- Deu dies, per a les sentències dictades pel Jutge Penal en el procediment abreuajat (art. 790).
- Deu dies per recórrer les sentències dictades en primera instància per les Audiències Provincials o la Sala Penal de l'Audiència Nacional (846 *ter* LECrim).

La **tramitació** és igual en tots els casos. Malgrat que es regula en els articles 790 a 792 que fan referència al procediment abreuajat, els articles 803, 846 *ter* i 976 de la LECrim disposen que aquesta mateixa regulació és aplicable per a l'apel·lació en el judici ràpid, sentències dictades per les Audiències i el judici de faltes per delictes lleus, respectivament.

Així, doncs, el recurs s'interposa davant el mateix òrgan judicial que va dictar la resolució contra la qual s'ha recorregut i l'admissió d'aquest recurs té efecte suspensiu.

Si es vol que en la segona instància es consideri prova nova, se n'ha de demanar la pràctica en l'escrit de recurs. No obstant això, cal fixar-se en el fet que no és una facultat il·limitada i que l'article 790.3 disposa en l'escrit de formalització del recurs que només es pot demanar la pràctica de les diligències de prova que no es van poder proposar en la primera instància, o de les propostes que li van ser denegades indegudament (sempre que hagués formulat quan tocava l'oportuna protesta), o de les admeses que no van ser practicades per causes que no són imputables al recurrent.

Presentat el recurs s'ha de donar trasllat a la resta de parts personades perquè es puguin oposar o adherir al recurs i proposar la prova si resulta oportú. Després de la remissió de les actuacions a l'Audiència, s'ha de resoldre el recurs amb vista oral o sense. Normalment és sense, però així i tot se'n pot acordar l'audiència quan s'hagi de practicar prova i –a més– en els casos en què ho demani alguna de les parts i ho accepti el tribunal.

S'ha d'observar que la important reforma de l'article 792 de la LECrim (efectuada per la Llei 41/2015), disposa, en els números 2 i 3, que la sentència d'apel·lació no pot condemnar l'encausat que va ser absolt en primera instància ni agreujar la sentència condemnatòria que li hagi estat imposada per error en l'apreciació de les proves, en els termes que preveu el tercer paràgraf de l'article 790.2.

No obstant això, la sentència, absolutòria o condemnatòria, es pot anul·lar i, en aquest cas, s'han de tornar les actuacions a l'òrgan que va dictar la resolució objecte de recurs. La sentència d'apel·lació ha de concretar si la nul·litat s'ha d'estendre al judici oral i si el principi d'imparcialitat exigeix una nova composició de l'òrgan de primera instància amb vista al nou enjudiciament de la causa.

En aquests cas, quan la sentència apel·lada sigui anul·lada per trencament d'una forma essencial del procediment, el tribunal, sense entrar en el fons de la decisió, ha d'ordenar que es reposi el procediment a l'estat en què estava en el moment en què es va cometre la falta, sense perjudici que conservin la seva validesa tots els actes el contingut dels quals seria idèntic no obstant la falta comesa.

3.2.2. El recurs de queixa

El recurs de queixa es pot interposar contra dues resolucions:

- 1) Contra la decisió d'un jutge d'inadmetre el recurs d'apel·lació.
- 2) Contra la decisió d'una Audiència d'inadmetre el recurs de cassació.

Aquest recurs no s'interposa davant qui va dictar la resolució contra la qual s'ha recorregut, sinó que s'interposa directament davant qui l'ha de resoldre (Audiència o Tribunal Suprem, respectivament).

Quan s'interposa davant l'Audiència per inadmissió d'un recurs d'apel·lació, l'Audiència ha de sol·licitar un informe del jutge afectat i, rebut l'informe, la llei indica que s'ha de passar al Fiscal perquè dictami. No hi ha res que indiqui la necessitat d'oïr la resta de parts personades (art. 233 i 234 LECrim), però

⁽⁸⁾STC de 17 de setembre de 2001 i 14 d'octubre de 2002.

el Tribunal Constitucional⁸ té recollit que no oír la resta de parts personades infringeix del tot el dret de defensa i de contradicció i pot motivar la petició de nul·litat (238.3 i 240 LOPJ).

En tot cas, s'ha de tenir present que el recurs de queixa no permet debatre el fons de l'afer. L'objecte del recurs de queixa és deixar sense efecte la decisió d'inadmetre el recurs d'apel·lació i, si s'estima la queixa, el tribunal ha d'ordenar al jutjat inferior la tramitació del recurs d'apel·lació conforme a Dret.

Quan la queixa és per inadmissió del recurs de cassació, s'ha de demanar a l'Audiència (en els dos dies següents a la notificació de la inadmissió) la remissió dels testimoniatges a la Sala Segona del Tribunal Suprem. El recurrent ha de comparèixer després davant la Sala Segona⁹ i presentar el recurs.

⁽⁹⁾El termini és de quinze dies per a resolucions de tribunals peninsulars i vint per a tribunals insulars, amb l'excepció dels de les Canàries, que és de trenta.

Havent-lo presentat, se n'ha de donar trasllat per a audiència a la resta de parts i el Tribunal Suprem resol sobre la correcta admissió o inadmissió del recurs de cassació.

4. Recursos extraordinaris

Com ja hem dit, són els que només es poden interposar per les causes o motius assenyalats per la llei. En el nostre ordenament jurídic són el recurs de cassació i el recurs de revisió, tots dos d'interposició i resolució davant el Tribunal Suprem.

4.1. El recurs de cassació

Si la resolució impugnada és una interlocutòria, només es pot interposar el recurs de cassació per infracció de llei. I contra les interlocutòries que la llei autoritzi es pot interposar aquest recurs de manera expressa i contra totes les interlocutòries definitives dictades en primera instància i en apel·lació per les Audiències Provincials o per la Sala Penal de l'Audiència Nacional quan comportin la finalització del procés per falta de jurisdicció o sobreseïment lliure i la causa s'hagi dirigit contra l'encausat mitjançant una resolució judicial que impliqui una imputació fonamentada (art. 848 LECrim)

Si la cassació és contra una sentència, és procedent:

- 1) Per infracció de llei o per trencament d'elements formals, si es tracta de sentències dictades en apel·lació per les Sales d'Apel·lació dels Tribunals Superior de Justícia o per la Sala d'Apel·lació de l'Audiència Nacional.
- 2) Per infracció de llei –no per infracció en la valoració de la prova– contra sentències dictades per les Audiències Provincials (apel·lacions contra decisions del Jutge Penal o dels Jutges d'Instrucció en cas de delictes lleus) o la Sala Penal de l'Audiència Nacional (art. 847 LECrim).

S'entén que hi ha **infracció de llei**:

- 1) Quan, atesos els fets que es declarin provats, s'hagi infringit un precepte penal de caràcter substantiu o una altra norma jurídica del mateix caràcter que hagi de ser observada en l'aplicació de llei penal.
- 2) Quan hagi existit error en l'apreciació de la prova, basat en documents que obrin en actuacions, que demostrin l'equivocació del jutge sense resultar contradits per altres elements probatoris.

Hi ha **trencament de forma** (al·legable només davant de sentències):

- 1) Quan s'hagi denegat alguna diligència de prova que, proposada dins del termini i en la forma escaient per les parts, es consideri pertinent.

2) Quan s'hagi omès la citació del processament, la del responsable civil subsidiari, la de la part acusadora o la de l'actor civil per a la compareixença en l'acte del judici oral, tret que aquestes parts hagin comparegut en temps, de manera que es considerin citades.

3) Quan el president del tribunal es negui a fer que un testimoni contesti, sia en audiència pública, sia en alguna diligència que es practiqui fora d'audiència pública, a la pregunta o preguntes que se li dirigeixin i que siguin pertinents i d'influència manifesta en la causa.

4) Quan es desestimi qualsevol pregunta perquè es considera capciosa, suggestiva o impertinent, tot i que en realitat no ho sigui, sempre que tinguéssim veritable importància per al resultat del judici.

5) Quan el tribunal hagi decidit no suspendre el judici per als processaments compareguts, en cas de no haver concorregut algun acusat, sempre que hi hagi causa fundada que s'oposi jutjar-los amb independència i no hagi recaigut declaració de rebel·lia.

6) Quan en la sentència no s'expressi clarament i terminantment quins són els fets que es consideren provats, o resulti una contradicció manifesta entre aquests fets, o es consignin com a fets provats conceptes que, pel caràcter jurídic que tenen, impliquin la predeterminació de la decisió.

7) Quan en la sentència només s'expressi que els fets al·legats per les acusacions no s'han provat, sense fer una relació expressa dels que resultin provats.

8) Quan no s'hi resolgui sobre tots els punts que han estat objecte de l'acusació i defensa.

9) Quan es peni un delictes més greu que el que ha estat objecte de l'acusació, si el Tribunal no ha procedit prèviament com determina l'article 733 LECrim.

10) Quan la sentència hagi estat dictada per un nombre més petit de magistrats que l'assenyalat en la llei o sense la concurrència de vots conformes que s'hi exigeixen.

11) Quan hagi concorregut a dictar sentència algun magistrat la recusació del qual, intentada dins del termini i en la forma escaient, i fundada en causa legal, s'hagi rebutjat.

S'ha de tenir en compte que per a al·legar els motius 3, 4 i 5 s'ha hagut de deixar constància de la protesta corresponent.

4.2. El recurs de revisió

El recurs de revisió (art. 954 *et seq.*) només es pot interposar contra sentències fermes (que no són en principi susceptibles de recurs) i només per a posar fi a una resolució que es mostra injusta i que està en procés d'execució.

La LECrim disposa que només és procedent:

- 1) Quan pateixin condemna dues o més persones, en virtut de sentències contradictòries, per un mateix delictes que no hagi pogut ser comès només que per una de sola.
- 2) Quan pateixi condemna algú com a autor, còmplice o encobridor de l'homicidi d'una persona l'existència de la qual s'acrediti després de la condemna.
- 3) Quan pateixi condemna algú en virtut de sentència, el fonament de la qual hagi estat un document o testimoniatge declarats després falsos per sentència ferma en causa criminal, la confessió del reu arrencada per violència o exacció, o qualsevol fet punible executat per un tercer, sempre que aquests extrems resultin també declarats per sentència ferma en causa seguida a aquest efecte. A aquestes finalitats es poden practicar totes les proves que es considerin necessàries per a aclarir els fets controvertits en la causa, i anticipar aquelles que per circumstàncies especials pugui dificultar després i fins i tot fer impossible la sentència ferma, base de la revisió.
- 4) Quan després de la sentència sobrevingui el coneixement de nous fets o de nous elements de prova, de tal naturalesa que evidenciïn la innocència del condemnat.

Exercicis d'autoavaluació

1. El recurs suspensiu és...

- a) el que determina la paralització de la decisió impugnada mentre es resol el recurs.
- b) el recurs d'apel·lació.
- c) aquell que el jutge o tribunal declari així.
- d) qualsevol estratègia usada per un estudiant per a evitar suspendre.

2. La impugnació d'una resolució judicial...

- a) forma part del dret a la tutela judicial efectiva.
- b) només forma part del dret a la tutela judicial efectiva quan el Tribunal Constitucional l'hagi declarada.
- c) forma part del dret a la tutela judicial efectiva en els supòsits en què el legislador hagi previst la possibilitat d'impugnar.
- d) només forma part del dret a la tutela judicial efectiva en el cas de sentències condemnatòries.

3. Dijous ens van notificar la sentència dictada en un judici per delictes lleus.

- a) Dilluns vinent és l'últim dia per a presentar el recurs.
- b) Dimarts vinent és l'últim dia per a presentar el recurs.
- c) Dimecres vinent és l'últim dia per a presentar el recurs.
- d) Dijous vinent és l'últim dia per a presentar el recurs.

4. Com a defensa vau demanar que imposessin a l'acusat la mínima pena prevista pel legislador. La sentència acull la petició en l'últim fonament jurídic, però en la decisió imposa una pena superior en tres mesos a la mínima legal.

- a) Hem de demanar la correcció de l'error.
- b) Hem de demanar la correcció de l'error i la suspensió del còmput del termini d'apel·lació.
- c) Hi apel·lem i demanem la revocació per les mateixes raons que adduïm en el plenari.
- d) Hi apel·lem i demanem la revocació per incongruència.

5. En un procediment ordinari us notifiquen que contra la resolució hi podeu interposar un recurs de reforma o apel·lació.

- a) Podem interposar un recurs d'apel·lació sense haver d'interposar prèviament la reforma.
- b) No es pot interposar un recurs directe d'apel·lació, però si ho fem serà vàlid, ja que l'equivocació és del jutjat.
- c) El jutjat pot inadmetre l'apel·lació directa o l'Audiència la pot desestimar, per no haver interposat prèviament el recurs de reforma.
- d) Es pot interposar l'apel·lació directa si és a un sol efecte.

6. En un procediment per delictes lleus, el jutge va dictar una sentència en què –explicant les raons– imposava una responsabilitat civil superior a la indemnització demanada per les acusacions. El pronunciament incompleix el principi de justícia pregada i us obliga a pagar 25.000 euros més que el que s'havia peticionat. Per un descuit interposeu el recurs en el sisè dia de la notificació de la sentència.

- a) El recurs ha de ser admès, pel principi constitucional favorable al dret al recurs.
- b) Només es pot corregir amb una interlocutòria de correcció d'errors.
- c) El recurs es pot admetre si no s'ha dictat encara la interlocutòria en què es declara la fermesa de la sentència.
- d) La sentència és ferma i no es pot impugnar.

7. En un procediment interposeu un recurs de reforma i subsidiari d'apel·lació al cap de quatre dies de la notificació de la resolució impugnada.

- a) S'ha d'admetre l'apel·lació si es tracta d'un procediment abreujat, ja que si hi pot haver l'apel·lació directa, no hi ha res que impedeixi que l'apel·lació es consideri presentada dins del termini i en la forma escaient.
- b) S'ha d'admetre l'apel·lació en tot cas, sense perjudici de no admetre's la reforma.
- c) Han de ser inadmesos, perquè el recurs de reforma i subsidiari s'ha d'interposar en el termini de tres dies.
- d) Ha de ser desestimat, pel fet d'haver presentat alhora els dos recursos.

8. El termini d'interposició del recurs d'apel·lació és...

- a) de cinc dies.
- b) de deu dies si és contra una sentència.
- c) de cinc dies, excepte contra les sentències.
- d) de cinc dies, excepte contra les sentències del procediment abreujat.

9. S'ha decretat l'obertura del judici oral contra un encausat. S'ha acordat també el sobreseïment respecte d'un altre dels encausats. Representeu l'acusació particular i interposeu un recurs directe d'apel·lació contra aquesta última decisió. El jutge inadmet el recurs.

- a) La decisió és correcta perquè no es pot interposar un recurs d'apel·lació contra l'obertura de judici oral.
- b) S'ha d'interposar un recurs de reforma contra la decisió i inadmetre l'apel·lació.
- c) S'ha d'interposar un recurs de queixa per a reclamar l'admissió de l'apel·lació.
- d) Està ben inadmès, perquè no s'ha interposat un recurs de reforma.

10. El vostre client ha estat condemnat en apel·lació per l'Audiència Provincial de Barcelona.

- a) S'ha de procedir a l'execució immediata de la sentència.
- b) Es pot interposar un recurs de cassació per infracció de llei i trencament de forma. El recurs ha de suspendre l'execució de la decisió fins que es resolgui.
- c) Es pot interposar un recurs de cassació només per infracció de llei –exclòs l'error en la valoració de la prova– i el recurs ha de suspendre l'execució de la decisió fins que es resolgui.
- d) Es pot interposar un recurs de revisió, però la sentència s'ha d'executar i l'execució només cessa si prospera el recurs.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. a

2. c

3. d

4. b

5. c

6. d

7. a

8. d

9. c

10. a

